

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Dějepisná olympiáda
49. ročník, 2019/2020
Okresní kolo – zadání II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení: .....

Tematické zaměření ročníku: „**Dlouhé století se loučí (1880 – 1920)**“.

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **70 bodů**.
(Adresy vyplňte až po ukončení soutěžního kola, zejm. u prací postupujících do vyššího kola.)

1. Doplňte názvy konkrétních institucí, událostí, míst, které byste mohli navštívit.

- a) V roce 1882 bych mohl/a poprvé cvičit na Střeleckém ostrově na _____
- b) V roce 1882 bych se mohl/a poprvé zapsat ke studiu na české _____
- c) V roce 1883 bych mohl/a zajít na operu Libuše do _____
- d) V roce 1891 bych mohl/a vidět Dioráma Boj Pražanů se Švédy v roce 1648, pokud bych vyjel/a lanovkou na _____
- e) V roce 1891 bych mohl/a na Václavském náměstí poprvé navštívit novou budovu _____
- f) V roce 1895 bych mohl/a poslat svoji dceru studovat na střední školu s názvem _____

6	
---	--

2. Přečtěte si výňatek básně a zakroužkujte ANO u tvrzení, která o tomto literárním dílu platí a NE u tvrzení, která o autorovi či dílu neplatí.

A čern, E běl, I nach, O modř, U zeleň hlásek,
já jednou vypovím váš různý vznik a druh.
A, černý korzet, plný rudých much,
jež bzučí kolem páchnoucích a krutých pasek,
zátoka stínů, E, běl stanů, čirý vzduch,
šíp ker a bílých králů, chvění vrásek;
I, purpur, krev a smích, jenž tryská ze rtů krás
ve hněvu, anebo kající bludný kruh.

(z francouzštiny přeložil Vítězslav Nezval)

a) Třetí a čtvrtý řádek textu jsou typické pro texty prokletých básníků.	ANO	NE
b) Tato báseň inspirovala V. Nezvala k napsání básnické skladby Abeceda.	ANO	NE
c) Autor této básně se nikdy nepodíval do Paříže.	ANO	NE
d) Autor této básně je Rumun.	ANO	NE

4	
---	--

3. Přečtěte si pozorně text a odpovězte na otázky pod ním:

Federální úřady otevřely na začátku roku 1892 nové přijímací středisko na (1), aby měly kontrolu nad imigrací. Podle některých odhadů tudy prošli předkové (2) dnešních Američanů. Příliv lidí, kteří v uplynulých dvou dekádách ve Spojených státech hledali nový život, byl již natolik rozsáhlý, že přistěhovalci tvořili (3) přirozeného přírůstku populace USA. Na dohled střediska najdeme (4), která se pro většinu imigrantů po dlouhé a namáhavé plavbě stala symbolem nového začátku v Americe.

Doplňte:

1) název místa _____

2) správný údaj v % (tolerance 20 %) _____

3) správný údaj v % (tolerance 20 %) _____

4) název místa _____

4. Přečtěte si pozorně text a odpovězte na otázky pod ním:

„Žádáme od umělce: Buď svým a buď to ty! Neakcentujeme nikterak českost: Buď svým a budeš český. Mánes, Smetana, Neruda, tito nyní čistě čeští umělci par excelanc, platili celou polovici života za cizácky se vyjadřující. Neznáme národnostních map. Chceme umění, jež není předmětem luxusu a nepodléhá měnivým vrtochům liberální módy. Naše moderní není to, co je právě v módě: především realismus, včera naturalismus, dnes symbolismus, dekadence, zítra satanismus, okultismus, ta efemérní hesla, jež nivelizují a uniformují vždy na několik měsíců v řadu literárních děl a po nich se opičí literární gigrlata.“

(Vzhledem k povaze otázky není uveden zdroj)

A. Citovaný text vyjadřuje názor skupiny českých umělců, manifestovaný v roce 1895. Ke kterému uměleckému směru se přihlásili?

- a) romantismus
- b) naturalismus
- c) expresionismus
- d) moderna

B. Jaké požadavky by autoři kladli na „české“ umění?

- a) Umělec by měl dávat přednost námětům z české historie (například psát historický román).
- b) Umělec by měl být osobitý, svébytný.
- c) Umělec by se neměl bát cestovat a hledat inspiraci v zahraničních vlivech.
- d) Umělec by měl napodobovat ve svém uměleckém stylu aktuální umělecké trendy.

C. Napište alespoň dva autory tohoto manifestu.

Napomohou vám iniciály některých z nich: JSM, OB, AS, FXŠ, FVK, VM, JKŠ.

5. Prohlédněte si fotografii. Zakroužkujte, které z následujících sociálních a politických fenoménů a procesů z přelomu 19. a 20. století lze pomocí této fotografie názorně ilustrovat. Správných odpovědí je několik.

1902 - Franzesbad, Franzensquelle a Egerer-Brunnen - Versendungsgebäude, (překlad: Františkovy lázně, Františkův pramen, provozní budova Chebské kyselky.)

industrializace - odborářská rekreace - buržoazie - urbanizace - masová kultura - volný čas -
"Svůj k svému" - asanace - Bádeniho jazyková nařízení - veřejný prostor - ženská emancipace -
šovinismus

6. Vraňansko-hořínský plavební kanál (1903-1905) je přední technickou památkou Mělnicka své doby. Snímek zachycuje monumentálně pojatý areál zdymadel ve chvíli vypouštění plavební komory.

Pozorně si prohlédněte fotografii a vyberte správné odpovědi.

A. Přihlížející lidé jsou:

- a) chudí dělníci sledující bezpečnost provozu
- b) turisté z vyšší střední třídy
- c) novináři sledující první ostrý provoz kanálu

B. Stavba zdymadel vraňansko-hořínského plavebního kanálu má prvky stavebního slohu:

- a) secese
- b) kubismu
- c) biedermeieru

C. Fotografii její autor využil jako:

- a) dokumentační fotografii k chystanému novinovému článku
- b) pohlednici
- c) památku do svého turistického deníku

D. Fotografie dokládá, že společnost v té době:

- a) měla rysy stability a prosperity
- b) čím dál více pociťovala rozdíly mezi chudinou a bohatými
- c) měla velké obavy z bezpečnosti takto monumentálních staveb

E. Jaký záměr mohla mít vláda ve Vídni, když na Mělnicku podpořila takto monumentální stavbu:

- a) chtěla přesunout potenciálně nebezpečnou stavbu co nejdále od svého sídla
- b) chtěla zajistit obživu dělníkům, kteří kvůli zavedení textilních strojů přišli o práci v mělnické továrně
- c) chtěla umožnit velkým říčním lodím bezpečné proplutí z Vltavy do Labe tak, aby se vyhnuly peřejím

5	
---	--

7. Přiřaďte k pojmům správné protějšky z nabídky (stačí doplnit písmena).

1 sufražetka	1 -
2 galikanista	2 -
3 labourista	3 -
4 antisemita	4 -
5 bašibozuk	5 -

A člověk požadující přijetí protizidovských opatření

B turecký voják nasazovaný do boje proti povstalcům např. na území Bulharska

C zejména britská žena bojující za zrovnoprávnění žen s muži

D žena vzorně pečující o svou rodinu, příslušnice střední vrstvy obyvatelstva

E občan Británie, který sympatizoval s liberální politickou stranou a volil ji a propagoval

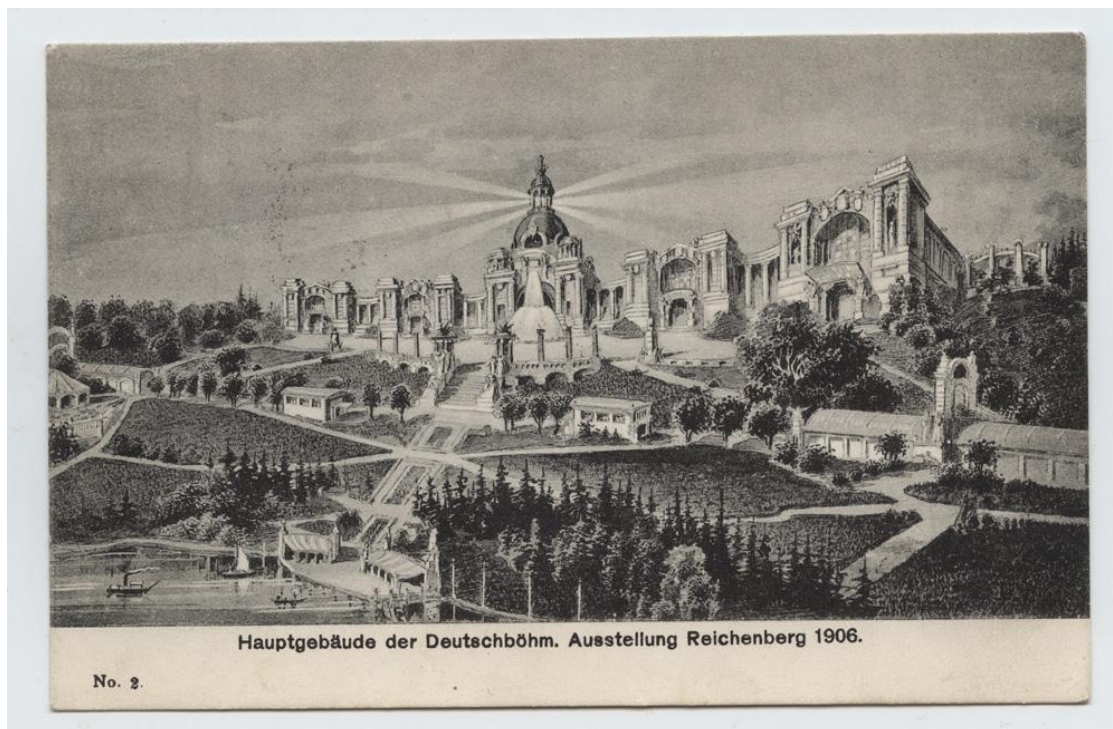
F Francouzka bojující za porody v nemocničních zařízeních

G bojovník za podřízení francouzské církve státu

H člen osobní ochranky ruského cara

5	
---	--

8. Na území budoucího československého státu žila velmi silná německy mluvící skupina obyvatel. Pozorně si prohlédněte obě strany pamětní pohlednice z roku 1906 a odpovězte na otázky.

A. Jakou akci pohlednice připomíná?.

- a) Zájezd českých Němců do říšských lázní
- b) Německočeská výstava v Liberci
- c) Vyhlídková plavba českých Němců parníkem z Roudnice po Vltavě
- d) Stěhování českých Němců do oblasti tzv. Bohatého údolí

B. S ohledem na historický kontext a text pohlednice vyberte pravdivá tvrzení o této události. Je jich více.

- e) Autor textu na zadní straně pohlednice se chtěl podívat, jak to vypadá za hranicemi, aby se mohl rozhodnout, zda se bude hlásit při dalším sčítání lidu v roce 1910 k německé nebo české národnosti (tehdy obcovací řeči)
- f) Organizátoři chtěli účastníkům akce představit to nejlepší ze své země a ze svého umění a upevnit tak své postavení v Rakousku-Uhersku.
- g) Organizátoři svou akcí reagovali na trend světových a zemských výstav, konkrétně na Jubilejní zemskou výstavu v Praze z roku 1891.
- h) Organizátoři chtěli účastníkům zprostředkovat exotické i adrenalinové zážitky.
- i) Organizátoři chtěli, aby si řemeslníci odpočinuli po těžké práci a zdravotně se zotavili.
- j) Čeští Němci se rozhodli odstěhovat se za lepším výdělkem.
- k) Akce se setkala s nesouhlasem návštěvníků kvůli týrání zvířat.

4	
---	--

9. Vytváření koloniálních impérií na přelomu 19. a 20. století se neobešlo bez diplomatického napětí a ozbrojených konfliktů. V zásadě nabývalo měření sil dvojí povahy - buď proti evropským velmocem povstali původní obyvatelé kolonizovaných zemí, nebo se proti sobě postavili kolonisté či vojska dvou evropských zemí, když o vliv v kolonii soupeřili. Vyberte ze seznamu konfliktů a bitev ty, ve kterých Evropané bojovali proti původním obyvatelům neevropského původu.

- a) Anglo-súdánská válka
- b) Druhá búrská válka
- c) bitva u Cušimy
- d) Fašodská krize
- e) bitva v Manilské zátocce
- f) Povstání boxerů
- g) bitva u Isandlwany

3	
---	--

10. Přečtěte si vzpomínku a vypracujte úkoly:

„Neměl jsem ani ponětí, jak bych se měl namaskovat. Kostým reportéra, ve kterém jsem právě dohrál, se mi nezamlouval. Cestou do šatny mi však napadlo, abych si vzal kalhoty jako pytel, veliké boty, hůlku a buřinku. Chtěl jsem, aby ten kostým byl samý protiklad: pytllovité kalhoty a těsný kabát, malá buřinka a ohromné boty....

... neměl jsem ani potuchy, jakého člověka vlastně budu představovat. Ale v okamžiku, kdy jsem se oblékl, kostým a maska mi vnukly jeho osobnost. Začal jsem se do něho vcítovat a ve chvíli, kdy jsem vkročil před kameru, rozžil se mi samostatným životem.”

Napište, jak se jmenuje umělec, který takto vzpomínal na vznik své komické postavy.

Odpověď: _____

Jak se jeho slavná postava jmenovala?

- a) Spencer
- b) Tulák Charlie
- c) Malý Angličan
- d) Teddy

2	
---	--

11. Propojte osobnosti s významnými událostmi a vynálezy, které na přelomu 19. a 20. století přispěly k rozvoji masové kultury v českých zemích. Osobnosti z návrhu nevyužijete všechny.

a) provoz prvního kina v Praze	a) -
b) natáčení prvních českých hraných filmů	b) -
c) vynález hlubotisku	c) -

1. Egon Erwin Kisch, 2. Jan Kříženecký, 3. bratři Grégrové, 4. Karel Klíč, 5. Viktor Ponrepo, 6. František Topič, 7. František Křížík

3	
---	--

12. Rozhodněte, která tvrzení pod obrázkem jsou pravdivá (ANO) a která nepravdivá (NE).

Zdroj: Muzeum v Ivančicích

Tento diplom Josefa Muchy...

a) pochází z akce, na které se čeští sportovci kvalifikovali na olympijské hry v Londýně.

ANO   NE

b) může ilustrovat propojení antických tradic kalokaghatie s českou národní emancipací.

ANO   NE

c) pochází ze sportovního klání, jehož se mohli účastnit Češi i Němci.

ANO   NE

d) pochází z akce s mezinárodní účastí, mj. polských nebo slovinských sokolů.

ANO   NE

e) držel v ruce významný sokolský funkcionář dr. Josef Scheiner.

ANO   NE

13. Úroveň technologické vyspělosti průmyslových podniků na území Čech a Moravy před první světovou válkou dokládá i fakt, že byly zdejší železárny vybrány jako dodavatelé pancéřování a výzbroje rakousko-uherských válečných lodí (například dreagnoutů třídy Tegetthoff).

- a) Napište jméno přístavu, do jehož loděnic tyto dodávky pro stavbu lodí směřovaly:

- b) Napište jména tří měst (českých nebo moravských), ve kterých byly hutě dostatečně vyspělé, aby výrobu těchto dodávek zvládly:

- c) Napište jména tří surovin, které byly nezbytné pro výrobu pancéřování válečných lodí v těchto českých a moravských hutích:

---

14. Pozorně si prohlédněte mapu a doplňte ji podle zadání pod obrázkem.

Do mapy dopište (neuvádějte názvy, pouze na příslušné místo napište písmeno):

- a) písmeny **A, B** státy Trojdhody
- b) písmenem **C** stát, který patřil nejprve k Trojspolku a od roku 1915 k Trojdhodě
- c) písmeny **D - G** nástupnické státy po rozpadu Rakouska-Uherska

Ke každému státu můžete přiřadit pouze jedno písmeno.

15. Přečtěte si úryvek ze soukromého dopisu:

„Můj milovaný, předrahý anděli, světlo mého žití, srdce mi krvácí, pomyslí-li, jak v úplném osamocení prožíváš všechna ta muka a rozčilení a že my nic nevíme o Tobě a Ty o nás....

...Je zřejmé, že nechtějí připustit, abys mne uviděl dříve, dokud nepodepíšeš nějakou listinu, konstituci nebo ještě něco tak hrozného. A ty jsi sám, nemaje za sebou armádu, chycený jako myš v pasti, co můžeš udělat! To je největší nízkost a podlost, neslýchaná v dějinách - zadržet svého panovníka....

... Možná, že se ukážeš vojsku v Pskově a v jiných místech a shromáždíš je kolem sebe? Donutí-li Tě k ústupkům, tu v žádném případě nejsi povinen je dodržet, protože byly vynuceny nečestným způsobem.”

Vyberte z nabídky tvrzení, která vyplývají z textu dopisu:

- a) pisatel dopisu je k adresátovi v neutrálním vztahu
- b) adresát dopisu je vysoce postaveným obchodníkem
- c) pisatel dopisu má obavy o osudu adresáta
- d) adresát dopisu je ruským panovníkem

16. Na fotografiích vidíte osobnosti, které jsou spojené s počátkem ČSR. Dopište písmeno u fotografie ke jménu osobnosti.

Byl jsem
premiér a dnes
je můj dům
sídlem
českého
premiéra.

A

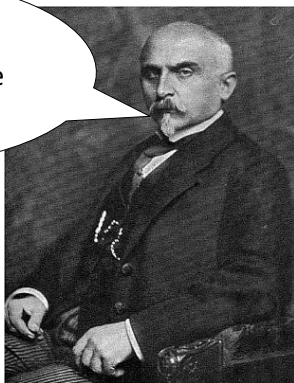
Organizoval jsem
legie, miloval jsem
astronomii a
zahynul jsem při
letecké havárii.

B

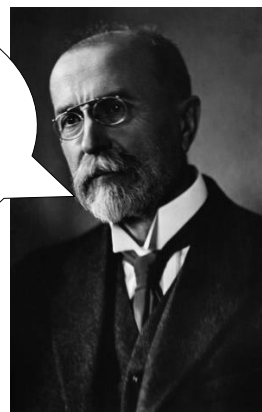
Mým hlavním
úkolem byly finance
nového státu.

C

Byl jsem filozof,
učitel, státník,
který se prý
zasloužil o stát.

D

Byl jsem
statkářem,
premiérem a
předsedou
agrární strany.

E

Byl jsem
ministrem,
premiérem i
prezidentem.

F

Edvard Beneš -
Milan Rastislav Štefánik -
Tomáš Garrigue Masaryk -

Alois Rašín -
Antonín Švehla -
Karel Kramář -

17. Vyberte z nabízených možností vhodné názvy fotografie:

- a) Konec plynového útoku!
- b) Oběd!
- c) Franci, už jsem zpátky v zákopu!
- d) Plyn!
- e) Válka končí!

2	
---	--

17 úkolů

70	
----	--

Rozřazovací úkol

Přečtěte si text z československé učebnice a vypracujte úkoly.

„Již od počátku války čeští a slovenští vojáci houfně přecházeli do ruského zajetí, aby nebyli nuceni bojovat za zájmy německého a rakousko-uherského imperialismu. Část zajatců se začlenila do dobrovolnických vojenských oddílů zvaných potom „československé legie“, jež se účastnily bojů na straně Dohody. Po Říjnové revoluci pochopili nejuvědomělejší Češi a Slováci v Rusku, že jejich místo je po boku ruského proletariátu. To se projevovalo jejich vstupováním do Rudé armády, v níž bojovalo až na 10 000 českých a slovenských dobrovolníků. (...) Většina československých vojáků v Rusku však zůstala v legiích a v květnu 1918 se nechala svým buržoazním vedením v čele s Masarykem zavléci do boje proti sovětské moci. Tím se československé legie staly nástrojem tehdejší vojenské intervence západních imperialistických mocností.“

(vzhledem k povaze úlohy není uveden zdroj)

Vypište dvě slova nebo dvě dvojice slov, které vhodně vystihují ideologický pohled autora na účast českých a slovenských zajatců v ruských dějinách 1. světové války

Zakroužkujte roky, ve kterých mohl být text s tímto hodnocením v československé učebnici publikován:

1927 - 1939 - 1944 - 1946 - 1952 - 1964 - 1991

Zakroužkujte jméno autora textu učebnice. Jde o známého historika.

Václav Husa - Jan Křen - Josef Pekař - Ivan Šedivý - Emanuel Vajtauer

0,99	
------	--